

คิดถึงพ่อ ๒๕๖๕

วารสาร

โพธิyalay

๖๘

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๖๘ เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๖๕

PPANA
๖/๕

สมณศาสน์ ระหว่างไทยกับศรีลังกา สมัยรัตนโกสินทร์ ๓

วิเทศภัย

หลังจากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้จัดส่งพระสมณทูตไทยไปศรีลังกา ในปีพุทธศักราช ๒๓๕๗ นับแต่นั้นมาไม่มีหลักฐานระบุว่าไทยกับศรีลังกามีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากสาเหตุ ๒ ประการ หนึ่งในนั้นคือ อังกฤษกำลังเข้าครอบครองเกาะลังกา ไม่นาน อีกทั้งมีพระสงฆ์สยามวงศ์ร่วมกับขุนนางผู้ใหญ่ก่อจลาจลต่อต้านอังกฤษอยู่บ่อยครั้ง การจะอนุญาตให้พระสงฆ์เดินทางไปต่างประเทศ จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก อีกหนึ่งนั้นคือ คณะสงฆ์อมรปุรนิกาย (หลักฐานไทยเรียกว่า

มรัมมวงศ์) ซึ่งแยกตัวออกมาจากคณะสงฆ์สยามวงศ์กำลังเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และคณะสงฆ์ทั้งสองกลุ่มต่างแสดงความเห็นโจมตีกันและกันอย่างรุนแรง

เฉพาะคณะสงฆ์อมรปุรนิกายนั้น มีศูนย์กลางอยู่บริเวณหัวเมืองชายทะเล ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของอังกฤษมาก่อน ย่อมได้รับการผ่อนปรนและสิทธิพิเศษมากกว่าคณะสงฆ์สยามวงศ์แห่งเมืองแคนดี เพราะนอกจากไม่แสดงท่าทีต่อต้านอังกฤษแล้ว คณะสงฆ์อมรปุรนิกายยังอนุโลมนโยบายของอังกฤษทุกประการ

หนึ่งทศวรรษผ่านมา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์กรุงรัตนโกสินทร์ ในปีพุทธศักราช ๒๓๖๗ จึงปรากฏเห็นเรื่องราวการปฏิสัมพันธ์ทางศาสนา ระหว่างไทยกับศรีลังกาอีกครั้ง

หลักฐานระบุว่า พุทธศักราช ๒๓๘๓ มีพระศรีลังการูปหนึ่งนามว่า **พระกฤษณ์ธระ** และไวยาวัจกรนามว่า **گرامบุควนบันตะ** (ไม่นานได้เสียชีวิต) ได้แจ้งความประสงค์เดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร เนื้อความระบุว่า “จะใคร่เข้ามาถวายนมัสการพระเจดีย์ฐาน และฟังข่าวคราวพระบวรพุทธศาสนาในสยามประเทศ” หลักฐานระบุว่า แม้พระมหากษัตริย์ไทยจะทรงกลางแคลงพระทัยว่า “อันชาวสิงหลทวีปนี้ก็ได้ทรงสดับมาแต่ก่อนว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกันกับชาวสยามประเทศนี้ แต่บัดนี้ก็ไม่ได้ไปมาถึงกันนานแล้ว จะดีร้ายประการใดหาไม่รู้แจ้งถนัดไม่ภิกษุองค์นี้เล่า จะเป็นคนดีมีศีลอัธยาศัยบริสุทธิ์ หรือจะมีความเศร้าหมองประการใด อยู่ในทวีปของตนมิได้จึงมาก็ไม่รู้ชัด แต่ทว่าเมื่อมีปฏิญาณว่าเป็นภิกษุแล้ว ยังมีได้เห็นความผิดก็ควรอนุเคราะห์ด้วยอาคันตุกทานโดยสมควร ตามอย่างธรรมเนียม

แต่ก่อน”

พระองค์จึงโปรดให้เจ้าพนักงานสอบถามวัตรปฏิบัติอย่างละเอียด ครั้นทราบว่ามิวัตรปฏิบัติถูกต้องเหมือนพระสงฆ์ผู้อยู่ในวัดบวรนิเวศวิหาร “จึงมีพระราชดำรัสให้ราชบุรุษนำมามอบไว้อยู่ในที่สภาคฐาน พระราชทานอาคันตุกวัตร ตามธรรมเนียมที่เคยพระราชทานแต่ภิกษุอันมาแต่ต่างประเทศ” ไม่นานมีพระสงฆ์สามเณรศรีลังกาเดินทางมาเพิ่มอีก ได้แก่ พระสัทธาติสส พระกฤษณ์ธระ พระวิปัสสี พระเรวตะ และสามเณรสิทธัตถะ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ไปพักที่วัดบวรนิเวศวิหารร่วมกับพระกฤษณ์ธระผู้มาก่อน (กรณีวัดบวรนิเวศวิหารของคณะสงฆ์ธรรมยุติกายสามารถอ่านได้ตามสื่อทั่วไป)

ขอแทรกตรงนี้พอให้เห็นภาพของพระสงฆ์ศรีลังกา

ธรรมเนียมปฏิบัติของการตั้งชื่อพระสงฆ์ศรีลังกานั้น ไม่ว่านิกายใดล้วนใช้ชื่อหมู่บ้านนำหน้า ดังเช่น **พระโมโหมุฏฐิตเต คุณานันทเถระ** หมายถึง **พระคุณานันทเถระแห่งหมู่บ้านโมโหมุฏฐิตเต** แต่หลักฐานฝ่ายไทยระบุเพียงฉายา จึงยากที่จะค้นหาเรื่องราวความเป็นมา ผู้เขียนสันนิษฐานว่า พระสงฆ์ศรีลังกาที่เดินทางมาประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ ๓ นั้น น่าจะสังกัดคณะสงฆ์อมรปุรนิกายเป็นหลัก เหตุผลคือสมณสาสน์หลายฉบับต่อมัลลวันอ้างถึงพระสงฆ์เหล่านี้ว่าสังกัดอมรปุรนิกาย ดังเช่น พระสัทธาติสสเถระ อีกประการหนึ่ง สมัยนั้นคณะสงฆ์อมรปุรนิกายย่อมได้สิทธิพิเศษมากกว่าสยามวงศ์ เนื่องจากอังกฤษเจ้าอาณานิคมชื่นชอบมากกว่า สยามวงศ์แห่งเมืองแคนดี จึงมีโอกาสเดินทางออกจากเกาะลังก่าง่ายกว่า

หลักฐานอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ครั้นออกพรรษาแล้ว พระสงฆ์ศรีลังกาเหล่านั้นแจ้งความประสงค์จะไปนมัสการพระเจดีย์ฐาน ทั้งในกรุงเทพฯ และนอกกรุงเทพฯ มีพระปฐมเจดีย์ และพระพุทธรูปทศบุรี เป็นต้น รัชกาลที่ ๓ ก็โปรดยินดีส่งเคราะห์ตามความปรารถนา พร้อมเข้ากราบสักการะพระแก้วมรกตด้วย และคราวพระราชทานพระภิกษุ ก็ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับพระสงฆ์สิงหลเป็นอย่างดี และเมื่อทรงทราบว่า พระสงฆ์ศรีลังกาเหล่านั้นประสงค์จะเดินทางกลับลังกามาตุภูมิ ก็ทรงยินดีสนองความประสงค์ทุกสิ่งอย่าง

คราวนั้น พระองค์ทรงมีพระราชดำริว่า “จะให้ภิกษุสิงหลเหล่านี้โดยสารเรือแขกฝรั่งอังกฤษไป ก็จะไม่สบายเพราะเป็นคนถือพิธีต่างกัน ถ้าได้ไปกับกำปั่นกรุงเทพฯ เห็นจะได้ความสุขสมควร *อนึ่งแล้ว ข้าราชการพระพุทธรูปศาสนาในเกาะลังกาก็นานแล้ว หาได้ทรงสดับไม่ว่าหากว่าพระพุทธรูปศาสนายังเป็นปรกติมีอยู่ พระสงฆ์ข้างโน้นจะมา พระสงฆ์ข้างนี้จะไปให้เป็นสมณไมตรีรู้ข่าวดีร้ายถึงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะสมควรหนักหนา”*

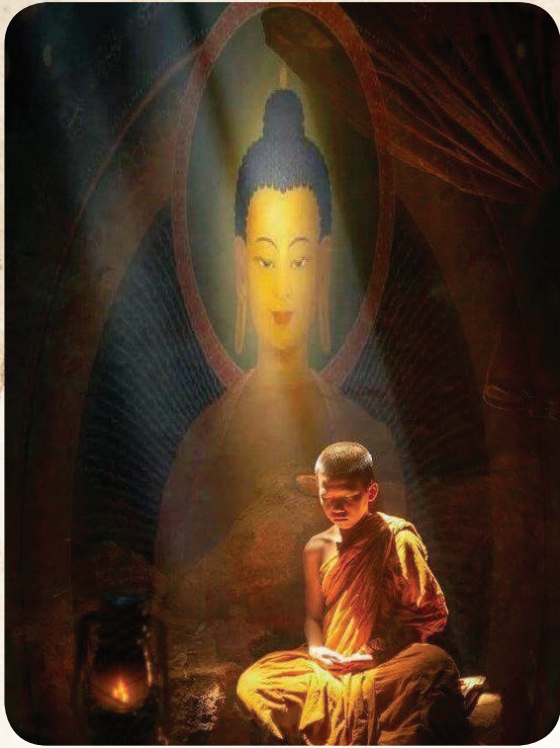
ตรงนี้ขอเสริมความรู้นิดหน่อย

สมัยนั้นเกาะลังกาทั้งหมดตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ กิจกรรมทุกอย่างทั้งการเมืองและพระศาสนาล้วนอยู่ในอำนาจอังกฤษทั้งสิ้น และสมัยนั้นพระสงฆ์ศรีลังกาโดยเฉพาะหัวเมืองแคนดี มักร่วมมือกับขุนนางผู้ใหญ่ก่อการจลาจลอยู่เสมอ สร้างความหวาดระแวงใจให้แก่อังกฤษ การที่ไทยจะสร้างปฏิสัมพันธ์ทางศาสนากับศรีลังกา จึงจำเป็นต้องกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนพระสงฆ์หัวเมืองแคนดีก่อการจลาจลต่อต้านอังกฤษ หรือ

เข้าไปแทรกแซงกิจการคณะสงฆ์ศรีลังกาด้วยเหตุนี้ สมณสาสน์ฝ่ายไทยที่ส่งถึงพระสงฆ์ศรีลังกา ไม่ว่าจะไปพระสงฆ์หัวเมืองแคนดี หรือพระสงฆ์อมรปุรนิกายตามหัวเมืองชายทะเล มักจะระบุถึงการขอยืมคัมภีร์สำคัญเป็นพื้น

อีกประการหนึ่ง การจัดส่งพระสมณทูตไทยไปศรีลังการาวนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นศาสนนโยบายกดดันให้อังกฤษเปิดกว้างพระสงฆ์มากขึ้น โดยเฉพาะพระสงฆ์ศรีลังกาผู้ประสงค์จะเดินทางมาสืบพระศาสนาในไทย ขณะเดียวกัน พระสงฆ์ไทยที่จะเดินทางไปศรีลังกาก็ควรได้รับการอนุญาตด้วยดีเช่นกัน ศาสนนโยบายดังกล่าวดูเหมือนว่าจะได้รับการตอบรับจากอังกฤษเป็นอย่างดี กล่าวคือ หลังจากรัชกาลที่ ๓ ทรงส่งพระสมณทูตไทยไปศรีลังกา มีพระสงฆ์และชาวพุทธศรีลังกาเดินทางมาไทยเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น พระสงฆ์ศรีลังกาทั้งสยามวงศ์และอมรปุรนิกาย ล้วนส่งสมณสาสน์ติดต่อกับไทยได้อย่างเปิดเผย

หลักฐานระบุอีกว่า การส่งพระสมณทูตไปสืบพระศาสนาที่ศรีลังการาวนั้น รัชกาลที่ ๓ ทรงปรึกษากับพระเถระผู้ใหญ่หลายรูป แต่ล้วนปฏิเสธเสีย เพราะเห็นว่าเป็นการไม่เหมาะสม เฉพาะพระวชิรญาณภิกษุเท่านั้นที่เห็นด้วย (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) เพราะเห็นว่าไทยไม่ได้ติดต่อไมตรีกับศรีลังกาเป็นเวลานาน อีกทั้งพระไตรปิฎกของไทยมีเนื้อหาบกพร่อง หากได้ฉบับภาษาสิงหลมาเทียบเคียง จะเกิดประโยชน์ยิ่งนัก ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมอบหมายให้พระวชิรญาณภิกษุคัดเลือกพระสงฆ์ที่จะไปลังกาประกอบด้วย “พระพุทธรูปญาณภิกษุ ๑ พระอมรภิกษุ ๑ พระสุภูติภิกษุ ๑ พระคัมภีร์ภิกษุ ๑ พระพุทธรูปวิริภิกษุ ๑ พร้อมทั้งไวยาวัจกร ๕ คน”

คราวนั้นมีพระสงฆ์ศรีลังกาเดินทางไปด้วย ๕ รูป โดยเรือกำปั่นชื่อว่า จินดาตวงแก้ว ตรงกับปี พุทธศักราช ๒๓๘๕

ขอวิเคราะห์การพระศาสนาในศรีลังกา ก่อนรัชกาลที่ ๓ สักสองสามประเด็นหลัก

หนึ่งนั้นคณะสงฆ์ศรีลังกาวิวาทกันเอง ยกตัวอย่างเช่น คณะสงฆ์สยามวงศ์มีลัทธิตนิกาย ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดมัลลัตตมหาวิหาร เมืองแคนดี ได้กล่าวหาโจมตีคณะสงฆ์สยามวงศ์อัศศิริยนิกาย ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดอัศศิริยมหาวิหาร เมืองแคนดี เช่น การพิพาทแต่ละครั้งสร้างความแตกแยกเสียหายระหว่างสองนิกายเป็นเวลายาวนาน นับเนื่องจนถึงปัจจุบัน และเป็นเหตุให้มีการแตกแยกเป็นนิกายน้อยใหญ่อีกเป็นจำนวนมาก ประเด็นสำคัญ คือ การพิพาทเหล่านั้นทั้งสองนิกายพากัน ชักศึกเข้าบ้าน กล่าวคือ ต่างทำหน้าที่เสนอให้อังกฤษเข้ามาไต่สวนพร้อมลงโทษผู้ผิดอย่างเด็ดขาด

การพิพาทกันเป็นเวลายาวนาน ทำให้พระสงฆ์สยามวงศ์บางรูปเบื่อหน่ายสองนิกายใหญ่ จึงชักชวนสหธรรมิกหันไปประกอบพิธีทัฬหีกรรมเข้าสังกัดเป็นอมรปุรนิกายหลายรูป ดังเช่น พระมลิวแวงเว คุณรัตนเถระ ได้พาลูกศิษย์ทำทัฬหีกรรมสังกัดคณะสงฆ์อมรปุรนิกายแห่งวัดวาลุการาม เขตกอลล์ พระยภูันเวลละ สุนันทเถระ พระโตตังคามูเว สิทธิตถเถระ และพระรั้มบุกเวลล โสภิตเถระ ก็ชวนสหธรรมิกทำทัฬหีกรรมเข้าสังกัดคณะสงฆ์อมรปุรนิกายเป็นจำนวนมาก

สังเกตได้ว่า การพิพาทกันระหว่างสยามวงศ์สองนิกาย ไม่ปรากฏเห็นว่าจะมีการประนีประนอม แต่กลับเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น โดยแต่ละนิกายต่างกำหนดสิทธิพิเศษแก่พระสงฆ์ผู้อยู่บริเวณเมืองแคนดี ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการคณะสงฆ์ของนิกาย (เรียกว่าการกสภา) ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและออกกฎระเบียบสำหรับพระสงฆ์ในสังกัดนิกายของตนเอง หรือลงโทษผู้เห็นแย้งอย่างรุนแรง ด้วยการลงสังฆกรรมขับออกจากนิกายของตนเอง หลักฐานเหล่านี้พบเห็นร่องรอยในสมณสาสน์ที่เขียนโต้ตอบกับฝ่ายไทย

สองนั้น คือ พระสงฆ์เป็นผู้นำในการต่อต้านอังกฤษเจ้าอาณานิคม ยกตัวอย่างเช่น พุทธศักราช ๒๓๕๙ พระอิคามะ รัตนपालเถระ และพระอัมโบโคลลเถระ ร่วมมือกับขุนนางผู้ใหญ่ ชักชวนชาวสิงหลก่อกบฏ โดยส่งสาส์นถึงกษัตริย์พม่าเพื่อส่งเจ้าชายเชื้อสายพม่ามาปกครองเกาะลังกา กรณีสามารถขับไล่อังกฤษออกจากเกาะลังกาได้แล้ว แต่สุดท้ายถูกอังกฤษจับได้พร้อมตัดสินใจจำตลอดชีวิต ต่อมาพุทธศักราช ๒๓๖๐ พระสงฆ์ผู้ใหญ่ ๘ รูป ชาวเมืองเวแลสเส เมืองอูวะ และเมืองบินเตนเน พร้อมขุนนางผู้ใหญ่

นามว่า มดคัลเล มิลละเว ปิลิมตลเว และเจ้าเมือง ดุมบะระ ได้ชักชวนชาวสิงหลกอบกู้บ้านเมือง โดยอ้างว่ามีเชื้อสายกษัตริย์ศรีลังกาเข้าร่วมกองทัพด้วย อังกฤษได้ส่งเจ้าเมืองอุวะนามว่า โมนรวิลละ แกบแปฎิโปละ ไปปราบ แต่เจ้าเมืองไปเข้ากับผู้ก่อจลาจล พร้อมชักชวนเจ้าเมืองอีกหลายเมืองเข้าร่วม อังกฤษจึงต้องเกณฑ์กองทัพจากอินเดีย สุมาตรา และมอริเชียสมาช่วยปราบจนสำเร็จ ขุนนางผู้ใหญ่ถูกส่งตัวไปจองจำที่อินเดีย ส่วนพระสงฆ์ที่เข้าร่วมก่อจลาจลถูกส่งไปจองจำที่เมืองจัฟฟันาทางตอนเหนือของเกาะ และพุทธศักราช ๒๓๖๖ พระสงฆ์ ๓ รูป นำโดยพระภวัตเตเถระ และขุนนางโกสวัตเต รเตราหะ ชักชวนกันก่อจลาจลบริเวณเมืองมาตะเล โดยอ้างว่ามีเชื้อสายกษัตริย์สิงหลเดินทางมาจากแคว้นอันธกะ แต่ถูกอังกฤษจับได้และศาลมีคำสั่งให้แขวนคอ

ประเด็นที่น่าสนใจคือ พระสงฆ์ที่ก่อการจลาจลอังกฤษนั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวเมืองแคนดีหรือเมืองใหญ่ใกล้เคียง หากได้มีพระสงฆ์อมรปุรนิกายบริเวณหัวเมืองชายทะเลเข้าร่วมด้วยไม่ การปราบปรามผู้ก่อการจลาจลแต่ละครั้ง แม้อังกฤษจะใช้วิธีการอันรุนแรง ดังเช่นประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ แต่พระสงฆ์ชาวศรีลังกาหาได้พริ้นพริ้งและหัวนเกรงไม่ ยังพยายามหาช่องทางรวบรวมชาวสิงหลออกต่อสู้กับอังกฤษเสมอ

สันนิษฐานว่า ตลอดระยะเวลาการปกครองเกาะลังกานั้น อังกฤษยังไม่แสดงความจริงใจในการอุปถัมภ์พระพุทธานุศาสน์ เสมอเหมือนกษัตริย์ศรีลังกาสมัยอดีต อีกทั้งเปิดกว้างให้คริสต์ศาสนาเข้ามาเผยแผ่อย่างเปิดเผย โดยรัฐบาลอังกฤษให้ความอุปถัมภ์อย่างเต็มที่ แม้ชาวพุทธสิงหลจะร้องเรียนความเสียหายหลายครั้ง แต่อังกฤษ

หาได้สนใจไม่ นอกจากนั้น การที่อังกฤษลดบทบาทของขุนนางหัวเมืองแคนดี แล้วเลื่อนขุนนางมุดาเลียร์แห่งหัวเมืองชายทะเล ให้มีบทบาทและอิทธิพลเสมอขุนนางเมืองแคนดีก็เหมือนการลดเกียรติของตระกูลขุนนางเก่า จึงเป็นเหตุให้มีการร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์กับขุนนางเมืองแคนดี พากันรวบรวมผู้คนก่อการจลาจลต่อต้านอังกฤษเสมอ

และอีกหนึ่งนั่น คือ พระสงฆ์ศรีลังกาจำนวนมากพากันเข้ารับเป็นคริสต์ ยกตัวอย่างเช่น พุทธศักราช ๒๓๕๙ พระมหานายกเถระแห่งอมรปุรนิกายนามว่า กปุคามะ ธัมมกขันธเถระ หมู่บ้านคัทลละ เมืองกอลล์ เข้ารีตเป็นคริสต์ มีนามว่า George Nadoris de Silva พุทธศักราช ๒๓๖๐ พระสงฆ์แห่งสยามวงศ์รูปหนึ่ง เข้ารีตเป็นคริสต์ชื่อว่า Daniel Alexander พุทธศักราช ๒๓๖๑ พระสงฆ์สยามวงศ์เข้ารับเป็นคริสต์ชื่อว่า Don Andries de Silva และ Don Adrian de Silva พุทธศักราช ๒๓๖๒ พระสงฆ์แห่งอมรปุรนิกายเข้ารับเป็นคริสต์ชื่อว่า Benjamin Parks พุทธศักราช ๒๓๖๓ พระสงฆ์สยามวงศ์ ๒ รูปเดินทางไปประเทศอังกฤษกับประธานผู้พิพากษาสูงสุดของศรีลังกาชื่อว่า Alexander Johnston จากนั้นได้เข้ารับเป็นคริสต์นิกาย Wesleyan Methodist Church, Brunswick Chapel, Liverpool เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า Adam Sri Muni Ratna และ Alexander Dharma Rama และ พุทธศักราช ๒๓๖๙ พระสงฆ์ศรีลังกาแห่งอมรปุรนิกายนามว่า ศรีพุทธรักขิตเถระ ได้เข้ารับเป็นคริสต์ชื่อว่า John Cornelius

คำถามคือเกิดอะไรขึ้น? เหตุใดพระเถระผู้ใหญ่จึงหันไปเข้ารับเป็นคริสต์จำนวนมาก?

ผู้เขียนมองเห็นประเด็นเดียว คือ วิธีการของ

คริสต์ศาสนาสามารถตอบคำถามสังคมสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น สมัยนั้นระบบการพิมพ์เป็นที่รู้จักแพร่หลายในแวดวงของคริสต์ศาสนา ขณะที่พระสงฆ์ยังใช้คัมภีร์โบราณในการจดจำพระธรรมคำสอน รูปแบบและการเชิญชวนของคริสต์ศาสนาจึงได้รับความนิยมมากกว่า อีกทั้งวิธีการสอนของคริสต์ศาสนามีระบบและทรงประสิทธิภาพมากกว่า สังเกตได้จากมีลูกหลานชาวสิงหลหันไปนิยมเข้าโรงเรียนชาวคริสต์มากกว่าโรงเรียนชาวพุทธ

ประเด็นสำคัญ คือ พระเถระผู้เขาริตเป็นคริสต์เหล่านั้น แม้จะประกาศตัวว่าเป็นชาวคริสต์ แต่ก็ไม่ได้ทำลายพระพุทธศาสนา ตรงกันข้ามกลับเข้าช่วยเหลืออย่างบริสุทธิ์ใจ ยกตัวอย่างเช่น พระกปุคมาะ ธัมมกัซนธเถระ ครั้นเขาริตเป็นคริสต์แล้วได้นำมโนมว่า สมรนายกะ (ตามหลักฐานในสมณสาสน์ไทย) ได้เข้ามาช่วยเหลือ

ประสานงานระหว่างคณะสงฆ์อมรปุรนิกายกับพระวชิรญาณภิกษุเป็นอย่างดี ลักษณะดังกล่าวน่าจะมาจากการประนีประนอมของชาวพุทธเป็นหลัก เห็นได้จากพระสงฆ์นักปราชญ์ศรีลังกาหลายรูป ช่วยเหลือบาทหลวงแปลพระคริสตธรรมคัมภีร์เป็นภาษาสิงหล ยกตัวอย่างเช่น พระกรโตฎฐะ ธัมมารามเถระ และ พระโอบะละ ธัมมานันทเถระ ช่วยแปลพระคริสตธรรมคัมภีร์ฉบับ Gospel of Matthew ให้แก่ Foreign Bible Society และต่อมาตรวจแก้โดยพระสงฆ์ผู้เขาริตเป็นคริสต์ ๒ คน คือ Petrus Pandita Sekara และ George Nadoris de Silva

ผู้เขียนไม่ทราบว่ามีพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงทราบถึงการพระศาสนาในศรีลังกาดังกล่าวหรือไม่ แต่หากสังเกตพระราชดำริว่า “*อนึ่งแล้ว ชาวคราวพระพุทธศาสนาในเกาะลังกาก็นานแล้ว หาได้ทรงสดับไม่ ถ้าหากว่าพระพุทธศาสนายังเป็นปรกติมีอยู่ พระสงฆ์ข้างโน้นจะมา พระสงฆ์ข้างนี้จะไป ให้เป็นสมณไมตรีรู้ข่าวดีร้ายถึงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะสมควรหนักหนา*”

และอีกแห่งหนึ่งว่า “*ภิกษุชาวสิงหลองค์ใดๆ จะใคร่สมัครเข้ามานมัสการเจดีย์ฐาน แลชนบทจาริกเพื่อผาสุกวิหารประการใดในสยามประเทศนี้ ก็อย่าให้มีความรังเกียจใจเลย ให้เข้ามาตามสบายในเรือกำปั่นหลวงซึ่งมานี้เถิด ไม่ต้องเสียค่าเช่าระวาง*”

ตรงนี้ชี้ให้เห็นว่าพระองค์ทรงวางศาสนโยบายอย่างแยบคาย เพราะไม่เป็นการแทรกแซงอำนาจการปกครองของอังกฤษ แต่เปิดกว้างให้พระสงฆ์ศรีลังกาสามารถเดินทางมาประเทศไทยได้ และทั้งหลายทั้งปวง การอนุญาตดังกล่าว ย่อมเป็นอำนาจหน้าที่ของอังกฤษโดยแท้.